



การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10  
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward"

## ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ Legal problem on artificial intelligence in medicine

ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา<sup>1</sup>, วิสาข์ บุญยนิติย<sup>2</sup>, ธนสร สุทธิพิติ<sup>3</sup>, แพทย์หญิงปิยธิดา ทองรอง<sup>4</sup>, ปิยฉัตร ถือคำ<sup>5</sup>  
อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา  
หัวหน้าโครงการวิจัย<sup>1</sup>, นักวิจัย<sup>2</sup>, นักวิจัย<sup>3</sup>, นักวิจัย<sup>4</sup>, นักวิจัย<sup>5</sup>

### บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้พัฒนาในวงการต่าง ๆ มากมาย ซึ่งรวมถึงวงการแพทย์ด้วย เช่น เพื่อดูแลสุขภาพ การวินิจฉัยโรคที่มีความซับซ้อน หรือในกรณีผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉิน เป็นต้น แม้ปัญญาประดิษฐ์จะมีการวิเคราะห์ที่แม่นยำ แต่ก็ต้องมีมาตรการทางกฎหมายควบคุมดูแลด้วย จึงเกิดปัญหาว่าปัญญาประดิษฐ์ที่นำมาใช้ในทางการแพทย์มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมไว้โดยเฉพาะหรือไม่ และการกระทำของปัญญาประดิษฐ์ในการรักษาผู้ป่วยเป็นการกระทำในทางกฎหมายหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่า ปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมไว้โดยเฉพาะ ส่วนการกระทำของปัญญาประดิษฐ์ในการรักษาผู้ป่วยไม่เป็นการกระทำในทางกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา

คำสำคัญ : กฎหมาย / ปัญญาประดิษฐ์ / การแพทย์

### ABSTRACT

At present, the artificial intelligence is used for development in various sections, including medicine, such as health care, diagnosis of any complicated disease or emergency patients. Although artificial intelligence can diagnose precisely, the legal measure is still required to supervise them. This problem is whether there should be any legal measure to specifically control artificial intelligence and any action of artificial intelligence is deemed as legal action or not.

Based on the research, it is found that, in Thailand, the artificial intelligence system in medicine has no specific legal measure. However, the action done by artificial intelligence for medical treatment is not deemed as any action according to civil and criminal laws.

Key words : Law / artificial intelligence / medicine



## บทนำ

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ซึ่งย่อมาจาก Artificial Intelligence เป็นสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้นและถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้มีทักษะในการวินิจฉัย วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะที่โดดเด่นของปัญญาประดิษฐ์ คือ ตัวปัญญาประดิษฐ์จะทำหน้าที่วินิจฉัย วิเคราะห์ข้อมูลและคิดวิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเองอย่างรวดเร็วโดยกระบวนการทั้งหมดไม่ต้องอาศัยคำสั่งใด ๆ จากมนุษย์ ซึ่งการแก้ปัญหาของปัญญาประดิษฐ์จะมีอัตราความแม่นยำกว่ามนุษย์จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในวงการต่าง ๆ เช่น วงการเทคโนโลยีการสื่อสาร วงการเทคโนโลยีชีวภาพ และวงการแพทย์ เป็นต้น

สำหรับวงการแพทย์ปัญญาประดิษฐ์จะถูกนำมาใช้ประโยชน์ด้านสุขภาพ เช่น การนำหุ่นยนต์ที่มีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาช่วยในการรักษาผู้ป่วยในการผ่าตัด (Robotic- assisted Surgery) เพื่อรักษาโรคทางนรีเวช โรคมะเร็งต่อมลูกหมาก โรคมะเร็งลำไส้ โรคนิ่วในถุงน้ำดี หรือโรคหัวใจ เป็นต้น เนื่องจากนโยบายตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ พ.ศ.2560-2569 ยุทธศาสตร์การพัฒนายุทธศาสตร์ที่ 1 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการจัดการบริการสุขภาพ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบบริหารการจัดการให้มีความพร้อมเพื่อสนับสนุนการเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ กิจกรรมหลักที่ 1.8 ให้มีการออกกฎหมายใหม่ในอนาคตเพื่อรองรับนโยบาย Medical Hub ตามความนิยมของโลก จึงเกิดปัญหาทางกฎหมายภายใต้การบริหารจัดการของกระทรวงสาธารณสุขที่สำคัญ ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ที่นำมาใช้ในทางการแพทย์มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมไว้โดยเฉพาะหรือไม่ และการกระทำของปัญญาประดิษฐ์ในการรักษาผู้ป่วยเป็นการกระทำในทางกฎหมายหรือไม่ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญควรได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการออกกฎหมายใหม่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติดังกล่าว

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์
- 2 เพื่อวิเคราะห์รวบรวมข้อเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์

## ขอบเขตการวิจัย

### 1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ครอบคลุมแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ของประเทศไทยและต่างประเทศ

### 2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

เอกสารที่เป็นกฎหมาย งานวิจัยทางกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์

### 3 ขอบเขตด้านวิธีวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา



## การทบทวนวรรณกรรม

### 1 ความหมาย แนวคิด วิวัฒนาการเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์

#### 1.1 ความหมายเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ซึ่งย่อมาจาก Artificial Intelligence มีลักษณะเป็นเทคโนโลยีในรูปแบบของจักรกลโดยมีผลที่ประสงค้ให้บรรลุอย่างมนุษย์ เช่น การรับรู้ การใช้ภาษา การคิด การวิเคราะห์โต้ตอบ เป็นต้น ปัญญาประดิษฐ์จึงสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมือนมนุษย์มากขึ้นตามลำดับของการพัฒนา เช่น การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ การแข่งขันที่มีกติกากำหนดจำพวกเกม การบังคับยานพาหนะให้เคลื่อนไปได้จำพวกรถยนต์ เป็นต้น John McCarthy บิดาแห่งปัญญาประดิษฐ์ได้อธิบายว่า ปัญญาประดิษฐ์ หมายถึงวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมสร้างหุ่นยนต์อัจฉริยะ โดยเฉพาะโปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างขึ้นมาให้สัมพันธ์กับการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้เข้าใจความฉลาดของมนุษย์ แต่ปัญญาประดิษฐ์ไม่ต้องจำกัดตัวเองแค่วิธีการที่เป็นการสังเกตได้ทางชีววิทยาเท่านั้น (John McCarthy, 2007)

#### 1.2 แนวคิด วิวัฒนาการเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์

สำหรับแนวคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์นั้นมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณเริ่มจากตำนานการสร้างหุ่นโลหะทองเหลืองในชื่อ Talos เพื่อทำหน้าที่เฝ้าประตูแทนมนุษย์ และมนุษย์ก็ได้มีการประดิษฐ์หุ่นยนต์พัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.143 พบว่าการประดิษฐ์อุปกรณ์ที่เคลื่อนไหวได้เรียกว่าออโตมาตา (automata) ซึ่งเป็นที่มาของคำว่าอัตโนมัติ (autonomous) ต่อมาปี พ.ศ.293 ทซิบิอุส (Ctesibius of Alexandria) ได้ประดิษฐ์นาฬิกาน้ำคร่ำไซตรา (Clepsydra) เพื่อบอกเวลาน้ำ ในช่วงพ.ศ. 543-พ.ศ.643 เฮอร์อน(Heron of Alexandria) ได้สร้างอุปกรณ์เครื่องจักรไอน้ำตัวแรกของโลก ได้แก่เครื่องจักรเฮอร์อน ปีพ.ศ.1749 อัล-จาซารี (Al-Jazari) ชาวอิรักได้สร้างวงดนตรีหุ่นกลขึ้น ปีพ.ศ.2280 ซากส์เดอ ฟุคอนซอน (Jacques de Vzucanson) สร้างหุ่นยนต์เล่นแทมบูรีน (Tambourine Player) และหุ่นยนต์เป็ด (Digesting Duck) ได้เป็นตัวแรกของโลก และต่อมาก็เข้าสู่ยุคหุ่นยนต์ที่ตรวจการรับรู้ด้วยแสงในช่วงปี พ.ศ.2491-2493 วิลเลียม เกรย์ วอลเทอร์ (William Grey Walter) สร้างหุ่นยนต์อัตโนมัติที่มีอุปกรณ์ตรวจรู้แสงและมีความสามารถหลบสิ่งกีดขวางได้ชื่อว่า “เอลเมอร์” (Elmer) และ “เอลซี” (Elsie) เรื่องราวของการพัฒนาหุ่นยนต์นั้นมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปีพ.ศ.2540 การ์รี คาสปารอฟ (Garry Kasparov) แชมป์หมากรุกโลกชาวรัสเซียพ่ายแพ้ต่อปัญญาประดิษฐ์ที่ชื่อว่า “ดีปบลู” (Deep Blue) (ชิต เหล่าวัฒนาและคณะ, 2554 : 189 -194.) จนกระทั่งในยุคปัจจุบัน ปัญญาประดิษฐ์รุ่นใหม่สามารถทำงานได้โดยไม่ต้องอาศัยการตัดสินใจของมนุษย์อีกต่อไป เช่น Sophia หุ่นยนต์ที่ทำงานด้วยปัญญาประดิษฐ์สามารถแสดงออกทางอารมณ์และโต้ตอบกับมนุษย์ได้โดยอิสระซึ่งได้รับสิทธิให้เป็นพลเมืองของประเทศซาอุดีอาระเบียตัวแรกของโลกด้วย (กฤษฎีกาสาร, 2561 : 2-3 )

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาความหมาย แนวคิด ตลอดจนวิวัฒนาการเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ข้างต้น จึงทำให้ทราบว่าปัญญาประดิษฐ์ถูกพัฒนาจากจินตนาการของมนุษย์ที่ต้องการจะมีอุปกรณ์ชนิดหนึ่งคอยทำหน้าที่แทนมนุษย์โดยไม่ต้องรอคำสั่งการตัดสินใจจากมนุษย์

### 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์

#### 2.1 กฎหมายแพ่ง

ในทางแพ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 หนี้ ลักษณะ 5 ละเมิด หมวด 1 ความรับผิดเพื่อละเมิด มาตรา



420 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1.1 ผู้ทำละเมิด กล่าวคือ แม้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติโดยใช้คำว่า “ผู้ใด” แต่ในทางกฎหมายคำว่า “ผู้ใด” ดังกล่าว หมายถึง ผู้ทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่น ดังนั้น คำว่า “ผู้ใด” จึงได้แก่ บุคคลธรรมดาที่มีสภาพบุคคลเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 วรรคหนึ่ง และนิติบุคคลซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 67 (วารินาสกุล, 2559 : 44.)

2.1.2 การทำละเมิด กล่าวคือ การทำละเมิดอาจแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยต้องพิจารณาร่วมกัน ดังนี้

(1) องค์ประกอบภายในของผู้กระทำ องค์ประกอบในส่วนนี้ เป็นส่วนจิตใจของผู้กระทำ ไม่สามารถเห็นได้ในทางกายภาพ ต้องพิจารณาจากวิสัยและพฤติการณ์ต่าง ๆ ของผู้กระทำ ได้แก่ การจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ สำหรับการจงใจ หมายถึง ผู้กระทำตั้งใจให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย ซึ่งเมื่อพิจารณาจากวิสัยและพฤติการณ์แล้วหากมีความชัดเจนว่า ผู้กระทำมีความตั้งใจให้เกิดความเสียหาย ดังนี้ ย่อมถือว่าเป็นการจงใจ (จิต เศรษฐบุตร, 2556:120) เช่น การใช้ปืนยิงเข้าไปในกลุ่มคนที่นั่งล้อมวงสนทนากัน จะเห็นว่า บุคคลที่ใช้ปืนยิงย่อมมีความตั้งใจให้คนที่นั่งล้อมวงดังกล่าวได้รับความเสียหายอย่างแน่นอน เป็นต้น ส่วนประมาทเลินเล่อ ในทางวิชาการมีนักกฎหมายให้ความเห็นว่าควรนำความหมายของการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า “กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำ ความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่” มาตีความ และประมาทเลินเล่อยังคงอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจของผู้กระทำ เพียงแต่ต้องพิจารณาขนาดของความระมัดระวัง ในฐานวิญญูชนประกอบด้วยว่ามีการใช้เพียงพอหรือไม่ (พจน ฤษชพัสดุ, 2530 : 121-128) เช่น บุคคลขับรถยนต์ขณะเมาสุราย่อมถือว่ากระทำโดยประมาทเลินเล่อ เนื่องจากมาตรฐานบุคคลทั่วไป หรือวิญญูชนจะไม่ ขับรถยนต์ขณะเมาสุรา เป็นต้น

(2) องค์ประกอบภายนอก สำหรับองค์ประกอบในส่วนนี้ เป็นส่วนทางกายภาพของผู้กระทำสามารถเห็นอย่างชัดเจน ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การชก การเดิน การชน เป็นต้น และการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การยืนนิ่ง เป็นต้น ภาษากฎหมายเรียกว่า “การกระทำโดยดเว้น” ซึ่งจะเป็นการกระทำโดยดเว้นหรือไม่ ข้อเท็จจริงต้องชัดเจนว่าผู้กระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกายดังกล่าวนี้มีหน้าที่ต้องป้องกันผลด้วย เช่น มารดามีหน้าที่ต้องเลี้ยงดูบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1564 อันเป็นหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น หากมารดาปล่อยให้บุตรของตนจมน้ำตายต่อหน้าโดยมารดายืนนิ่งไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือบุตรของตนเลย เช่นนี้ ถือว่าเป็นการกระทำโดยดเว้น เป็นต้น

(3) ต้องเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย กล่าวคือ การจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และการกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกายหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายห้ามไว้ด้วย จึงเป็นการทำละเมิด หากกฎหมายไม่ห้ามกระทำ หรือกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ ก็ไม่เป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย เช่น การที่ตำรวจค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถาน แม้ทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือ



เสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายของบุคคลผู้ถูกค้นก็ตาม แต่การค้นดังกล่าวเป็นการกระทำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด” ซึ่งเป็นข้อยกเว้นตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 วรรคสาม บัญญัติว่า “การค้นตัวบุคคล หรือการกระทำอันใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ” ดังนั้น การค้นของตำรวจดังกล่าวจึงไม่เป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น (เพ็ง เพ็งนิต, 2561 : 63)

2.1.3 วัตถุประสงค์และผลแห่งละเมิด กล่าวคือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ระบุถึงวัตถุประสงค์ที่ถูกละเมิดเอาไว้ ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ส่วนผลแห่งละเมิด ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุให้ผู้ทำละเมิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน (เสนีย์ ปราโมช, 2559 : 457) ซึ่งผลแห่งละเมิดนี้ต้องมีความสัมพันธ์กับการทำละเมิดตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลด้วย (causation) (ศันันท์กรณ โสทธิพันธ์, 2558 : 102-112.)

## 2.2 กฎหมายอาญา

ในทางอาญากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา โดยพิจารณาตามโครงสร้างความรับผิดชอบในทางอาญา (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551 : 86) กล่าวคือ

### 2.2.1 ต้องมีการกระทำครอบงำประกอบของความผิด ดังนี้

#### (1) องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1) ผู้กระทำ หมายถึง บุคคลธรรมดา และนิติบุคคลด้วยตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 1669/2506 คำพิพากษาฎีกาที่ 97/2518 และคำพิพากษาฎีกาที่ 3446/2537

2) การกระทำ หมายถึง การกระทำโดยเคลื่อนไหวร่างกาย และการกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งแยกออกเป็น “การกระทำโดยดเว้น” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคห้า ที่บัญญัติว่า “การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย” สำหรับการกระทำโดยดเว้น ผู้กระทำต้องมีหน้าที่ป้องกันผลด้วย เช่น หน้าที่อันเกิดจากกฎหมาย หรือหน้าที่อันเกิดจากสัญญา เป็นต้น หากผู้กระทำไม่มีหน้าที่ต้องป้องกันผล การกระทำโดยไม่เคลื่อนไหวร่างกายดังกล่าวจะเป็น “การกระทำโดยละเว้น” (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2560 : 49-54)

3) วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ หมายถึง วัตถุประสงค์ที่ผู้กระทำมุ่งหมายกระทำต่อ เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ ชีวิตของผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่ชีวิตของผู้กระทำ (คณพล จันทน์หอม, 2561:27)

#### (2) องค์ประกอบภายใน ได้แก่

1) เจตนาธรรมดา ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” หรือ

2) ประมาท ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ บัญญัติว่า “กระทำโดยประมาท ได้แก่ กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคล





กฎหมายอาญาตามโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.2551 ให้พิจารณาถึงความหมายของเครื่องมือแพทย์ และความรับผิดชอบในทางแพ่งกับโทษทางอาญา

## วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

### 1 การวิจัยเอกสาร

การวิจัยในส่วนนี้ เพื่อตอบจุดประสงค์การวิจัยเกี่ยวกับ “สถานการณ์การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์” และ “วิเคราะห์รวบรวมข้อเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์” โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

#### 1.1 ข้อมูลที่เป็นเอกสารเชิงวิชาการและคดีความ

สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารเชิงวิชาการ ได้แก่ บทบัญญัติของกฎหมาย ตำรา หนังสือคำอธิบายกฎหมาย งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์ ส่วนข้อมูลที่เป็นเอกสารด้านคดีความ ได้แก่ คำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์

### 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

#### 2.1 เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะแบ่งข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

2.1.1 ส่วนที่เป็นบทบัญญัติของกฎหมาย

2.1.2 ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากตำราและหนังสือ

2.1.3 ส่วนที่เป็นงานวิจัยและบทความ

2.1.4 ส่วนที่เป็นคำพิพากษาของศาล

#### 2.2 ผู้วิจัยจะดำเนินการดังต่อไปนี้

2.2.1 วิเคราะห์ ตีความและให้ความหมายข้อมูลในรูปของการอธิบายโดยการอ่านและจับประเด็น จัดกลุ่มข้อมูล

2.2.2 เชื่อมโยงแนวคิด ขยายความเชื่อมโยง หาความหมาย หาข้อสรุป

### 3 สถานที่เก็บข้อมูล

ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทบัญญัติกฎหมายทั้งของไทยและกฎหมายต่างประเทศ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (สารสนเทศ)

## ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายควบคุมไว้โดยเฉพาะ ส่วนการกระทำของปัญหาประติษฐ์ในการรักษาผู้ป่วยไม่เป็นการกระทำในทางกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา

## สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แม้ว่าการกระทำของปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์จะสามารถทำหน้าที่รักษาผู้ป่วยได้เสมือนแพทย์เป็นผู้ลงมือรักษาผู้ป่วยด้วยตนเองก็ตาม แต่การบังคับใช้กฎหมายแก่ปัญหาประติษฐ์ในทางการแพทย์ยังคงมีปัญหาอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญา กล่าวคือ หากแพทย์รักษาผู้ป่วยด้วย



ความประมาทเลินเล่อ แพทย์อาจมีความรับผิดชอบในทางแพ่งและทางอาญาต่อผู้ป่วยได้ เพราะเป็นกระทำในทางกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา แต่ถ้าเป็นกรณีปัญหาประติษฐานวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานผิดพลาด และความผิดพลาดดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการกระทำของแพทย์ที่เป็นมนุษย์เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น แพทย์ให้ข้อมูลของผู้ป่วยแก่หุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ถูกต้องครบถ้วนตรงตามมาตรฐานทุกประการแล้ว ปรากฏว่าหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ดังกล่าววิเคราะห์และดำเนินการด้วยตนเองในการรักษาผู้ป่วยจนเกิดความเสียหาย เป็นต้น จะเห็นว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์เพื่อบังคับใช้แก่ปัญหาดังกล่าวเอาไว้โดยเฉพาะ

ส่วนบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.2551 เป็นเพียงมาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับแก่ผู้ผลิต นำเข้า ขาย หรือใช้เครื่องมือแพทย์เท่านั้น ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดถึงความรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำของหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ไว้

## ข้อเสนอแนะ

### 1 ข้อเสนอแนะทางด้านสังคม

การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (MEDICAL HUB) ปัญหาประติษฐานในทางการแพทย์ย่อมเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวงการแพทย์ จึงควรมีการออกกฎหมายใหม่เพื่อใช้บังคับแก่ระบบปัญญาประดิษฐ์ไว้โดยเฉพาะ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบไว้โดยเฉพาะ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการทำลายหุ่นยนต์ระบบปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ที่วิเคราะห์และดำเนินการด้วยตนเองแล้วทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ป่วย เป็นต้น

### 2 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

การวิจัยนี้เป็นเพียงการวิจัยเอกสารที่มีข้อจำกัดข้อมูลทางคดีจึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมว่าการปรับใช้บทกฎหมายเกี่ยวกับระบบปัญญาประดิษฐ์ในทางการแพทย์ซึ่งขึ้นสู่ศาลในอนาคตจะวางบรรทัดฐานในการตัดสินคดีความอย่างไรต่อไป

## เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.(2551).คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป.(พิมพ์ครั้งที่ 11).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- คณพล จันทน์หอม. (2561).คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 3).กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- จิต เศรษฐบุตร.(2556).หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. (พิมพ์ครั้งที่ 8).กรุงเทพฯ:โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชิต เหล่าวัฒนา และคณะ. (2554). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 36 เรื่องหุ่นยนต์.กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2560). กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- พจน์ ปุษปาคม. (2530). ละเมิด. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- เพ็ง เพ็งนิตติ. (2561). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. (พิมพ์ครั้งที่ 11).กรุงเทพฯ:บริษัท กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง จำกัด.



การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10  
"Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward"

- วารี นาสกุล. (2559).คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้.(พิมพ์ครั้งที่ 4).  
กรุงเทพฯ:บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์.(2558).คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้.(พิมพ์ครั้งที่  
6).กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน.
- เสนีย์ ปราโมช.(2559). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1(ภาค 1-2).(พิมพ์ครั้งที่  
ที่ 3).กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561).เทคโนโลยีแพรงเคนสไตน์. กฤษฎีกาสาร. 13(3), 2-3.
- McCarthy, John. 2007. WHAT IS ARTIFICIAL INTELLIGENCE?.(Online). Retrieved December 20,  
2018, from <http://www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai/>